

УДК 542.816

МОДИФІКОВАНІ ПОЛІСАХАРИДИ В МЕМБРАННИХ ТЕХНОЛОГІЯХ

Студ. Пушкарьов Д.В., гр. БПВ-14

Студ. Петрунько Р.Я., гр. БХВ-17

Науковий керівник доц. Іщенко О.В.

Київський національний університет технологій та дизайну

Мета і завдання. Мета – це ознайомлення із мембранними технологіями, застосування полісахаридів та їх модифікації, для надання мембранам необхідних сорбційних властивостей. Завдання - проаналізувати методи модифікації полісахаридів реагентами, що надають специфічних сорбційних властивостей, для виготовлення мембран.

Об'єкт та предмет дослідження. Об'єкт - процес створення нових мембран на основі модифікованих полісахаридів.

Предмет дослідження - основи технологій одержання модифікованих полісахаридів та мембран на їх основі.

Методи та засоби дослідження. Дослідження літературних джерел, що містять інформацію про модифіковані полісахариди та перспективи їх застосування для фільтрів, мембран.

Наукова новизна та практичне значення отриманих результатів. Модифікація полісахаридів лимонною кислотою, як приклад широких можливостей модифікації полісахаридів для нових вимог фільтрації води від іонів важких металів.

Результати дослідження. Мембраною називають впорядковану фазу або групу фаз, які розділяють дві інші фази, яка під дією прикладеного силового поля являє собою активний чи пасивний бар'єр в процесі перенесення речовини між цими фазами.

В даний час мембранні процеси застосовуються в багатьох технологічних схемах, і з кожним роком сфера застосування мембран збільшується. Це пов'язано з простотою апаратного оформлення, малої енергоємністю і високою ефективністю мембранних технологій. Фільтрація дозволяє відокремити від рідини або газу частинки з розміром більше 10 мкм, при величині тиску до 2 атм. За допомогою фільтрації розчини і гази очищають від грибів, еритроцитів, частинок квіткового пилку, попелу, вугільного пилу, найпростіших організмів. Процеси мікрофільтрації, ультрафільтрації дуже схожі один з одним за природою. Поділ розчинів і колоїдних систем методами ультра- і мікрофільтрації ґрунтується на відмінності в молекулярній масі або розмірах частинок компонентів системи що розділяється.

Частинки, які затримуються в процесах осмосу, ультрафільтрації, діалізу і зворотнього осмосу, сумірні з розмірами елементів надмолекулярної структури полімерів. Модифіковані полісахариди (целюлоза та крохмаль), є перспективними матеріалами для використання у мембранних технологіях та всіх видах фільтраційних процесів.

В якості модифікуючих агентів використовують неорганічні або органічні кислоти з різною основністю. У більшості випадків використовують двоосновні кислоти, або їх солі, складні ефіри, чи ангідриди. Для модифікації полісахаридів використовують наступні кислоти: о-фосфорна кислота, m-фосфорна кислота, поліфосфорна кислота, сірчана кислота, кремнієва кислота, борна кислота, оцтова кислота, щавлева кислота, бурштинова кислота і її похідні, глутарова кислота, адипінова кислота, фталева кислота, лимонна кислота і ін. Також можуть застосовуватися змішані складні ефіри або ангідриди. Перехід полісахаридів в складні ефіри може проводитися багаторазово.

Ефіри целюлози і регенована целюлоза. Целюлоза являє собою полісахарид $[C_6H_7O_2(OH)_3]_n$, один з найпоширеніших природних полімерів, головна складова

клітинних стінок вищих рослин. Макромолекули целюлози - лінійні нерозгалужені ланцюги, побудовані з великої кількості залишків D-глюкопіраноз, з'єднаних між собою 1,4-β-глюкозидними зв'язками.

Целюлоза є полімером, широко використовуваним для отримання мембран, що застосовуються в процесах діалізу, переважно в гемодіалізі. Велике число гідроксильних груп обумовлюють сильні гідрофільні властивості целюлози, тому набряклі в воді целюлозні мембрани можна розглядати як гідрогель.

Ацетати целюлози. Для отримання ацетату целюлози (триацетату) проводять ацетилювання целюлози до СЗ ~ 2,8 (вміст ацетильних груп становить 43%). Триацетат целюлози використовується переважно для отримання мікрофільтраційних мембран, мембран для зворотнього осмосу і електродіалізу.

Перевагами використання триацетату целюлози в якості матеріалу для мембран є:

1. гідрофільність, що знижує забруднення мембран;
2. можливість отримувати широкий діапазон розмірів пор (від обратноосмотичних до мікрофільтраційних мембран) в поєднанні з високою продуктивністю мембран;
3. відносна легкість переробки.

Новинкою у мембранних технологіях є модифікація целюлози лимонною кислотою. Оброблену NaHCO_3 бавовняну целюлозу заливають розчином лимонної кислоти заданої концентрації. Після перемішування протягом 30 хв при 20 °С, розчин кислоти зливають, бавовняну целюлозу поміщають в фарфорову чашку і піддають сушці при 50 °С в сушильній шафі протягом 4 годин. Після сушіння термохімічна реакція між кислотою і целюлозою відбувається за рахунок підвищення температури до такого значення, при якому карбонова кислота переходить в ангідрид. Час обробки становить 2 години. Після проведення модифікації лимонною кислотою, целюлоза перевіряють на поглинання іонів міді за методикою, що заснована на взаємодії іонів двухвалентної міді з диетилдитіокарбоматом натру в слабоамміачному розчині з утворенням диетилдитіокарбомата міді, пофарбованого в жовто-коричневий колір. Модифікований целюлозний сорбент має досить високу зв'язуючу здатність по відношенню до іонів Cu (II) .

Висновки. Отже, полісахаридні мембрани виконують важливу роль у фільтраційних процесах. Також вони мають широкі модифікаційні варіації, що здатні надавати мембранам необхідних сорбційних властивостей.

Ключові слова: модифіковані полісахариди, фільтр, мембранні процеси.

ЛІТЕРАТУРА

1. Роговин З. А., Шорыгина Н.Н. Химия целлюлозы и ее спутников / М.: ГОСХИМИЗДАТ, 1953. 678 с.
2. Материали XXV Менделеевской конференции молодых учёных // Студентка 5 курса Гайнуллина А.М.Руководитель: доцент Никифорова Т.Е. Ивановский государственный химико-технологический университет. // «Влияние модифицирования хлопковой целлюлозы многоосновными карбоновыми кислотами на её сорбционные свойства», 2015. С. 114.